

Bostad-utvalget avkristner skolen

Av Jon Kvalbein. Kronikk i Dagen 16. Juli, 2007.

Dersom Bostad-utvalgets forslag til nye formålsparagrafer i barnehage og skole blir vedtatt, innebærer dette et definitivt brudd med en sammenhengende kristen skoletradisjon fra skolen ble etablert i Norge i 1739. Barna vil i praksis bli oppdradd til relativisme.

Relativismens inntog i skolen

Opplæringslova av 10. juni 2000 holdt fast ved den kristne målsettingen: "Grunnskolen skal i forståing og samarbeid med heimen hjelpe til med å gje elevane ei kristen og moralsk oppseding." Men denne målsettingen var allerede undergravd da KRL-faget ble innført i 1997. Inntil den tid stod det i Mønsterplanen for kristendomsfaget: "Det elevene lærer i faget skal være med på å gi grunnlag for deres tro og være til veiledning for deres liv... Guds nåde, tilgivelse og frelse må stå sentralt i undervisningen."

KRL-faget innebar slutten på en kristen trosopplæring i skolen. I Læreplanverket av 1997 ble alle religioner og livssyn likestilte: "De samme pedagogiske prinsipper skal legges til grunn for arbeidet med kristendommen og andre religioner og livssyn. Faget skal være åpent og bidra til innsikt, respekt og dialog på tvers av tros- og livssynsgrenser og fremme forståelse og toleranse i religiøse og moralske spørsmål. Faget skal gi kunnskap om, ikke opplæring til, en bestemt tro."

KRL-faget fremstiller i praksis alle religioner og livssyn som like sanne. Det finnes ikke rom for en "kristen oppseding" der det ikke er tillatt for en lærer å si at Bibelen er sann, at Gud har skapt oss og at Jesus er veien til frelse. Og når alle religioner og livssyn fremstilles som like gyldige, blir valget mellom dem likegyldig. KRL-faget oppdrar til relativisme.

En seier for HEF

Bostad-utvalgets forslag til formålsparagraf innebærer at ideologien bak KRL-faget nå skal prege hele skolen. Utvalgets forslag er at opplæringen "skal byggje på respekt for menneskeverdet, på åndsfridom, nestekjærleik, likeverd og solidaritet, slik desse grunnleggjande verdiane kjem til uttrykk i kristen og humanistisk tradisjon, i ulike religionar og livssyn, og slik dei er forankra i menneskerettane.

Denne formuleringen fremstilles som et kompromiss. Men på lederplass i medlemsavisen "Fri tanke" (2/07) betegner Human-Etisk Forbund (HEF) forslaget som en stor seier: "Hvis forslaget blir stående etter den politiske behandlingen, er det ingen tvil: da har Human-Etisk Forbund vunnet en stor seier." HEF jubler: "Aldri før er det vel blitt nedsatt et så sekulært utvalg til å behandle spørsmål som også er knyttet til religion." Jubelen er ikke overraskende. Statsråd Djupedal er selv human-etiker. Representantene i utvalget er plukket ut med sikte på å oppnå en enstemmig innstilling.

Når formålet skal tolkes

Formålsformuleringen er verd å studere. Den sier at skolen skal bygge på fem navngitte verdier, nemlig "respekt for menneskeverdet, åndsfridom, nestekjærleik, likeverd og solidaritet". Det dreier seg om honnørord som man kan finne i de fleste partiprogrammer. Positive begreper aksepteres lett uten at man trenger å ta bryet med å tenke gjennom hva de innebærer. Men løsrevet fra et ideologisk helhetssyn gir de ofte rom for motstridende tolkninger. Menneskeverd brukes f. eks. som argument for fri abort av dem som hyller kvinnens "selvbestemmelse", imot fri abort av dem som vil berge livet til et ufødt barn. Åndsfridom brukes av mennesker som vil tvinge kirker til å ansette medarbeidere som lever og lærer i strid med kristen tro, og av mennesker som vil bevare

religionsfriheten og ansettelsesfriheten. Solidaritetsbegrepet mangler retning inntil det blir avklart hvem man skal være solidarisk med.

Som grunnlag for tolkning av de fem verdiene vises det til "kristen og humanistisk tradisjon", "ulike religioner og livssyn" og "menneskerettighetene".

For det første merker vi oss at "kristen og humanistisk tradisjon" knytter sammen to begreper. Det må innebære at "humanistisk" ikke betraktes som en sekulær motsetning til "kristen". Her ligger det imidlertid en innebygd spenning. HEF vil fortsette sin kamp for å gjøre begrepet "humanisme" ensbetydende med sin egen sekulær-humanisme. HEF misliker ordet "kristen" i formålsparagrafen, og vil kjempe imot at dette ordet skal få praktisk betydning i skolens hverdag. HEF har allerede hevdet at den nye formålsparagrafen må innebære at bordbønn og kirkebesøk heretter skal ut av barnehage og skole. Enighet om formuleringen betyr nok ikke at det nå blir ro om skolens innhold. For det andre merker vi oss at kristen tro blir omtalt som en "tradisjon". Dette er en reduksjon av kristendommen, som selvsagt er mye mer enn en tradisjon. Den direkte henvisningen til "ulike religioner og livssyn" er sterkere enn henvisningen til en "kristen og humanistisk tradisjon", fordi andre religioner og livssyn gis inntrykk av å være noe aktuelt og levende. Ordet "kristen" slik det nå forekommer i formålsparagrafen, kan neppe betraktes som annet enn kosmetisk pynt med sikte på å blidgjøre eller bedøve mulige kritikere.

Menneskerettighetene blir basis

Det tredje og viktigste å merke seg er at det bare er menneskerettighetene som nå blir selve forankringen av de verdiene skole og barnehage skal bygge på. Kirsti Bergh (HEF) har rett når hun på lederplass skriver: "Ikke bare er kristendommens særstilling fjernet, men det er faktisk menneskerettighetene det henvises til som forankring av de verdiene skole og barnehage skal bygge på. Bare dette er å regne som en stor seier for forbundet!".

Å gjøre menneskerettighetene til basis for skolens oppdragelse bør ikke skje uten en grundig analyse. Spørsmål som bør besvares er blant annet: Hvordan kommer de fem verdiene konkret til uttrykk i menneskerettighetene? Hva taper man ved å utelate andre verdier enn de fem angitte? Menneskerettighetene ble formulert etter krigen for å forhindre utviklingen av nye totalitære stater. De legger derfor sterk på rettigheter som skal beskytte individet i forhold til statsmakten.. De sier lite om en borgers ansvar og plikter, og om betydningen av å opprettholde frie institusjoner i et samfunn. Menneskerettighetene er ikke utformet med sikte på å være grunnlag for oppdragelse, og er heller ikke egnet til det.

I en egen artikkel vil jeg forsøke å vise hvorfor enhver målrettet oppdragelse må bygge på et livssynsgrunnlag. Det finnes ingen livssynsnytral skole. En skole som likestiller alle religioner og livssyn, oppdrar til en relativisme som fungerer ateistisk.